

Udskriftsdato: 13. december 2025

FOU nr 1981.255 (Gældende)

De sociale ankemyndigheders ændring af begrundelse for afgørelser om tilbagebetaling efter bistandslovens § 26

Ministerium: Folketinget

De sociale ankemyndigheders ændring af begrundelse for afgørelser om tilbagebetaling efter bistandslovens § 26

Udtalt, at de sociale ankemyndigheder ikke i forbindelse med behandlingen af en klage over en af et socialudvalg truffen beslutning om tilbagebetalingspligt efter en bestemmelse i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1-3, kan træffe afgørelse om tilbagebetalingspligt efter en anden af disse bestemmelser, dvs. på et andet grundlag end det, som det sociale udvalg ved hjælpens udbetaling har henvist til over for hjælpsmodtageren.

Henstillet til den sociale ankestyrelse at tage 4 konkrete sager op til fornyet overvejelse under henvisning til, at styrelsen i disse sager havde truffet afgørelser, som styrelsen efter det anførte ikke havde haft kompetence til at træffe.

Endvidere henstillet til den sociale ankestyrelse (under nærmere angivne omstændigheder) at tilvejebringe et mere fyldestgørende oplysningsgrundlag for en af afgørelserne i de 4 sager om tilbagebetaling efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1, om »uforsvarlig økonomi«.

(J. nr. 1980-987-052, 1980-1013-052, 1981-120-052 og 1980-768-051)

I 4 tilfælde var der indgivet klage over afgørelser fra den sociale ankestyrelse, som alle vedrørte spørgsmål om tilbagebetalingspligt efter bistandslovens § 26.

Efter min gennemgang af sagerne henstillede jeg til den sociale ankestyrelse at genoptage behandlingen af sagerne.

I en skrivelse af 31. marts 1982 til ankestyrelsen anførte jeg følgende:

»...

I. Generelle bemærkninger.

§ 26 i bistandsloven (lov nr. 333 af 19. juni 1974 om social bistand med senere ændringer) har følgende indhold:

»Det sociale udvalg kan træffe beslutning om tilbagebetaling:

1) når der må ydes en person hjælp på grund af pågældendes uforsvarlige økonomi, ubegrundede opgivelse af et arbejde eller nægtelse af at påtage sig anvist arbejde,

2) når der må ydes en person hjælp, fordi den pågældende eller ægtefællen er indblandet i en kollektiv arbejdsstrid,

3) når der på det tidspunkt, da der søges hjælp på grund af økonomisk trang, foreligger forhold, der viser, at pågældende i løbet af kortere tid vil være i stand til at tilbagebetale hjælpen,

4) når en person, der har modtaget hjælp, senere får udbetalt en erstatning, et underholdsbidrag eller lignende, der dækker samme tidsrum og samme formål som den udbetalte hjælp.

Stk. 2. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, nr. 1-3, kan tilbagebetaling kun kræves, hvis det sociale udvalg ved hjælpens udbetaling har gjort modtageren bekendt med tilbagebetalingspligten.«

Efter at et amtsankenævn over for socialministeriet havde rejst spørgsmål om, hvorvidt tilbagebetalingspligt efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1-3, skal begrundes over for den tilbagebetalingspligtige, og om, hvorvidt det sociale udvalg frit kan ændre sin begrundelse, såfremt udvalget senere finder, at en anden

af de i § 26, stk. 1, nr. 1-3, nævnte tilbagebetalingsgrunde er mere holdbar, udsendte socialministeriet en social meddelelse, SM-0-32-1979. I denne sociale meddelelse anførte socialministeriet følgende:

»...

Det er ... i bistandslovens § 26, stk. 2, bestemt, at tilbagebetaling efter § 26, stk. 1, nr. 1-3, kun kan kræves, hvis det sociale udvalg ved hjælpens udbetaling har gjort modtageren bekendt med tilbagebetalingspligten.

I socialministeriets cirkulære af 15. august 1975 om bistandslovens almindelige bestemmelser, punkt 36, er hver enkelt af disse tre tilbagebetalingsgrunde omtalt for sig og med en særskilt bemærkning om alle tre situationer om, at tilbagebetalingspligten skal tilkendegives senest ved hjælpens udbetaling.

Da der er tale om en undtagelsessituation, og da ansvaret for at indsamle alle relevante oplysninger samt vurdere disse i første række påhviler det sociale udvalg, finder socialministeriet, at bistandslovens § 26, stk. 2, samt nævnte cirkulæres punkt 36 må forstås således, at ikke blot tilbagebetalingspligten, men også baggrunden for beslutningen herom må tilkendegives for modtageren senest ved hjælpens udbetaling.

Det sociale udvalg vil således ikke på et senere tidspunkt kunne ændre sin første begrundelse til en anden af de under § 26, stk. 1, nr. 1-3, nævnte tilbagebetalingsgrunde.«

De nedenfor under II nævnte sager rejser spørgsmål om, hvorvidt en social ankemyndighed kan fastholde en tilbagebetalingspligt under henvisning til en anden tilbagebetalingsårsag inden for de i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1-3, angivne end den tilbagebetalingsårsag, det sociale udvalg har gjort hjælpsmodtageren bekendt med ved hjælpens udbetaling.

Amtsankenævnet for Roskilde amt har i en skrivelse af 27. august 1980 til den sociale ankestyrelse som led i en efterfølgende brevveksling om ankestyrelsens afgørelser i de første to sager, der er omtalt nedenfor under II som nr. 1 og 2, givet udtryk for følgende opfattelse:

»...

Nævnet fortolker § 26, stk. 2, således, at der er tale om en regel, der fastlægger en samtidig begrundelsespligt for den del af afgørelsen, der er bebyrdende for borgeren (tilbagebetalingskravet). Er begrundelsen ikke i orden, må det medføre tilbagebetalingskravets ugyldighed. Giver der af det sociale udvalg eller af et ankeorgan en ny begrundelse, kan denne efter § 26, stk. 2, kun gælde for fremtidige hjælpsudbetalinger. § 26, stk. 2, kan således ikke af et ankeorgan reduceres til en regel om efterfølgende begrundelse, således at mangler ved den forvaltningsakt, der har fastsat tilbagebetalingskravet kan helbredes med tilbagevirkende kraft (*ex tunc*). Hvis ankeorganerne kunne ændre begrundelsen for tilbagebetalingskravet med virkning fra hjælpens udbetaling, måtte det sociale udvalg have den samme adgang, og det er netop dette § 26, stk. 2, er en hindring for.

...«

Den sociale ankestyrelse havde i en skrivelse af 15. august 1980 til amtsankenævnet givet udtryk for den opfattelse, at det er en naturlig følge af selve ankeadgangen, at ankeinstansen kan tilslutte sig en afgørelse om tilbagebetalingspligt, men ændre begrundelsen herfor.

Efter at ombudsmanden havde fået forelagt de 2 konkrete sager, fandt han i en skrivelse af 26. februar 1981 at burde forelægge (bl.a.) følgende spørgsmål for socialministeriet:

»...

Kan en social ankemyndighed (her den sociale ankestyrelse), hvis det sociale udvalg har truffet en urigtig afgørelse om tilbagebetaling efter bestemmelsen i et af numrene inden for § 26, stk. 1, nr. 1-3 (her nr. 1), træffe bestemmelse om tilbagebetaling efter bestemmelsen i et *andet nummer* (her nr. 3) inden for § 26, stk. 1, nr. 1-3, når hjælpsmodtageren ikke ved hjælpens udbetaling blev gjort bekendt med pålæg af tilbagebetalingspligt efter *dette andet nummer* (her nr. 3)? «

I skrivelsen anførte ombudsmanden følgende om spørgsmålet:

»...

Efter min mening forekommer det ret klart, at dette spørgsmål må besvares benægtende på grundlag af en fortolkning af bistandslovens § 26, stk. 2. Jeg henviser herved til socialministeriets cirkulære nr. 140 af 15. august 1975 om bistandslovens almindelige bestemmelser, pkt. 36, jfr. socialministeriets skrivelse af 8. januar 1979 (j. nr. 2.k 4102-33 - og SM 0-32-79); jeg har i en tidligere sag givet udtryk for samme opfattelse som ministeriet (mit j. nr. 1977-1527-052). Modsat ankestyrelsens opfattelse (styrelsens skrivelse af 15. august 1980 til amsankenævnet, s. 2, 3. stk., i slutningen) kan der efter min mening ikke fra regler om rækkevidden af ankestyrelsens beføjelser som ankemyndighed (jfr. den generelt formulerede bestemmelse i ankestyrelseslovens § 9) drages den slutning, at ankestyrelsen (efterfølgende) kan pålægge tilbagebetalingspligt efter en bestemmelse inden for numrene 1-3 i § 26, stk. 1, med hensyn til en ydelse, ved hvis udbetaling der ikke af det sociale udvalg blev pålagt tilbagebetalingspligt efter den pågældende bestemmelse; dette ville betyde en adgang for den sociale ankestyrelse til efterfølgende at pålægge en tilbagebetalingspligt, som det sociale udvalg ikke selv efterfølgende kunne pålægge.

...«

I anledning af ombudsmandens skrivelse af 26. februar 1981 brevvekslede socialministeriet med den sociale ankestyrelse, der i en udateret skrivelse til socialministeriet anførte følgende om det nævnte spørgsmål:

»...

Ankestyrelsen finder ... ikke, at bestemmelsen (i § 26, stk. 2; min bemærkning) er til hinder for, at ankestyrelsen kan *fastholde* en af kommunen pålagt tilbagebetalingspligt med en anden begrundelse end den, der er givet af kommunen.

I SM 0-32-79 har socialministeriet tilkendegivet, at det sociale udvalg ikke på et senere tidspunkt kunne ændre sin første begrundelse til en anden af de under § 26, stk. 1, nr. 1-3, nævnte tilbagebetalingsgrunde. Socialministeriet har herved henvist til, at da der er tale om en undtagelsessituation, og da ansvaret for at indsamle alle relevante oplysninger samt vurdere disse i første omgang påhviler det sociale udvalg, må ikke blot tilbagebetalingspligten, men også baggrunden for beslutningen herom tilkendegives for modtageren senest ved hjælpens udbetaling.

Ankestyrelsen finder ikke, at der er reelle grunde for at pålægge en ankeinstans en tilsvarende sagsbehandling. Det er vigtigt, at det sociale udvalg nøje gør sig klart, om betingelserne for en tilbagebetalingspligt foreligger, medens den tilsvarende vurdering ifølge sagens natur altid kan forventes foretaget i en ankeinstans.

...«

I en skrivelse af 6. august 1981 til mig bemærkede socialministeriet vedrørende dette spørgsmål,

»... at bistandslovens § 26 er en fakultativ bestemmelse, og at det skøn, som det sociale udvalg forudsættes at udøve vedrørende anvendelsen af bestemmelsen, ville være illusorisk, såfremt ankemyndighederne kunne fastholde en tilbagebetalingspligt under henvisning til en anden tilbagebetalingsårsag end den, det sociale udvalg har angivet. Når hertil kommer, at det sociale udvalg ikke selv efterfølgende kan ændre sin første begrundelse til en anden af de i § 26, stk. 1, nr. 1-3, nævnte tilbagebetalingsgrunde - jfr. SM 0-32-79 - finder socialministeriet ikke, at ankemyndighederne kan træffe afgørelse om tilbagebetaling efter en anden af de i § 26, stk. 1, nr. 1-3, nævnte bestemmelser end den, det sociale udvalg ved sin afgørelse har henvist til.

...«

Jeg skal herefter udtale følgende:

I den ovenfor omtalte SM 0-32-1979 har socialministeriet givet udtryk for den opfattelse, at det må følge af bistandslovens § 26, stk. 2, at det påhviler et socialudvalg, der har truffet beslutning om

tilbagebetalingspligt efter én af bestemmelserne i § 26, stk. 1, nr. 1-3, senest ved hjælpens udbetaling at gøre modtageren bekendt ikke blot med tilbagebetalingspligten, men også med begrundelsen for beslutningen herom. Det er endvidere socialministeriets opfattelse, at denne tilkendegivelse må anses for bindende for det sociale udvalg, således at udvalget er afskåret fra, dersom der senere rejses spørgsmål om berettigelsen af et fremsat tilbagebetalingskrav på det angivne grundlag, da efterfølgende at støtte kravet på en anden af bestemmelserne i § 26, stk. 1, nr. 1-3, end den, der er anført i den oprindelige tilkendegivelse til modtageren efter stk. 2.

Denne opfattelse, som jeg forstår også deles af den sociale ankestyrelse, kan ikke give mig anledning til bemærkning.

Efter min mening må det i konsekvens heraf antages, at de sociale ankeinstanser - amtsankenævnene og den sociale ankestyrelse - ved deres behandling af klagesager vedrørende en foreliggende beslutning om tilbagebetalingspligt efter de nævnte bestemmelser må indskrænke sig til at efterprøve, om den af socialudvalget truffe beslutning, således som denne ved hjælpens udbetaling er tilkendegivet modtageren, har haft fornødent grundlag. Ankeinstanserne kan derimod ikke anses for kompetente til at fastholde en påklaget beslutning om tilbagebetalingspligt på et andet grundlag end det, der oprindeligt er tilkendegivet modtageren.

En modsat antagelse ville, som påpeget af socialministeriet, være egnet til at forflygtige socialudvalgets selvstændige kompetence til at træffe afgørelse af, om der til ydelse af hjælp i et foreliggende tilfælde skal knyttes tilbagebetalingspligt efter nogen af de fakultative bestemmelser herom i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1-3.

Jeg er opmærksom på, at § 18 b, stk. 2, i den sociale styrelseslov og § 9 i loven om den sociale ankestyrelse hjemler amtsankenævnene, henholdsvis den sociale ankestyrelse, en meget vidtgående materiel kompetence som ankeinstans. Jeg finder imidlertid ikke, at disse bestemmelser kan tillægges afgørende betydning i den foreliggende sammenhæng.

Bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 2, må, som nævnt, antages at hvile på en forudsætning om, at det sociale udvalg i forbindelse med udbetaling af hjælp for sit vedkommende endeligt må gøre op med ikke blot, om der til ydelsen af hjælpen skal knyttes tilbagebetalingspligt efter § 26, stk. 1, nr. 1-3, men i givet fald også med grundlaget for en beslutning herom. Det må forekomme mindre vel foreneligt hermed - og i øvrigt også mindre vel stemmende med klageadgangens funktion på dette område - at antage, at det forhold, at der af modtageren indgives klage over socialudvalgets beslutning om tilbagebetalingspligt, skulle ophæve den begrænsning i adgangen til efterfølgende at træffe beslutning om tilbagebetalingspligt på andet grundlag, som i øvrigt må anses for indeholdt i lovens § 26, stk. 2. En sådan antagelse måtte efter min opfattelse forudsætte en klarere lovgivningsmæssig støtte end den, der indeholdes i de helt almindeligt holdte bestemmelser om de sociale ankeinstansers materielle kompetence i den sociale styrelseslov, henholdsvis loven om den sociale ankestyrelse.

Jeg må således være enig med socialministeriet i, at de sociale ankemyndigheder ikke i forbindelse med behandlingen af en klage over en af et socialudvalg truffet beslutning om tilbagebetalingspligt efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1-3, kan træffe afgørelse om tilbagebetalingspligt efter en anden af disse bestemmelser, dvs. på et andet grundlag end det, som det sociale udvalg ved hjælpens udbetaling har henvist til over for klageren.

II. De konkrete sager.

1. Sagen j. nr. 1980-987-052.

De faktiske omstændigheder i sagen er følgende:

A havde igennem nogen tid modtaget hjælp efter bistandsloven. Hjælpen blev udbetalt den 15. i hver måned for én måned ad gangen.

Den 26. juli 1979 sendte arbejdsformidlingen i Roskilde A en anvisning om arbejde. A blev opfordret til at møde hos arbejdsgiveren den 27. juli 1979 mellem kl. 9 og 15. Da A var bortrejst, modtog hun først anvisningen nogle dage senere, men henvendte sig da straks til firmaet (den 31. juli 1979). Den anviste stilling var imidlertid blevet besat. Hun blev dog ansat i firmaet fra den 8. august 1979 med første lønudbetaling den 23. august 1979.

Da A henvendte sig til bistandskontoret den 15. august 1979 med anmodning om udbetaling af hjælp for perioden 15. august - 23. august 1979, meddelte kontoret hende, at det forhold, at hun ikke var mødt på det anviste arbejde den 27. juli 1979, blev anset som arbejdsvægring. Den bistandshjælp, som hun modtog (havde modtaget) for perioden 1.-23. august 1979, blev derfor gjort tilbagebetalingspligtig i medfør af bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1.

Amtsankenævnet for Roskilde amt, hvortil A klagede, fandt, at tilbagebetalingskravet for den hjælp, der var ydet i perioden 1. august - 15. august 1979, var fremsat i strid med bistandslovens § 26, stk. 2, idet hjælpen for denne periode var blevet udbetalt, før A var gjort bekendt med tilbagebetalingskravet. Endvidere fandt amtsankenævnet, at A den 15. august 1979 havde udnyttet sine arbejdsmuligheder, og at grundlaget for fra denne dato at træffe beslutning om tilbagebetaling af hjælp i medfør af bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1, dermed var bortfaldet.

Det sociale udvalg besluttede herefter at frafalde tilbagebetalingskravet for perioden 8.-23. august 1979, men udvalget ønskede at fastholde kravet om tilbagebetalingspligt for perioden 1.-8. august 1979. Udvalget klagede til den sociale ankestyrelse over amtsankenævnets afgørelse vedrørende denne periode.

Den sociale ankestyrelse traf herefter i skrivelse af 14. maj 1980 afgørelse om at tiltræde amtsankenævnets afgørelse, for så vidt angik perioden 1.-14. august 1979 med den af amtsankenævnet anførte begrundelse. For perioden 15.-23. august 1979 fandt ankestyrelsen imidlertid, at A var pligtig at tilbagebetale hjælpen under henvisning til bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3, hvorefter der kan træffes beslutning om tilbagebetaling, når der på det tidspunkt, da der søges hjælp på grund af økonomisk trang, foreligger forhold, der viser, at den pågældende i løbet af kort tid vil være i stand til at tilbagebetale hjælpen. Ankestyrelsen henviste til, at første lønudbetaling til A ville finde sted den 23. august 1979.

Jeg skal udtale følgende om denne sag:

Jeg må forstå den sociale ankestyrelses afgørelse således, at ankestyrelsen har fundet, at det sociale udvalg for perioden 15.-23. august 1979 havde truffet en urigtig afgørelse om tilbagebetaling efter bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1. Denne opfattelse giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Styrelsen har efterfølgende truffet afgørelse om tilbagebetaling efter en anden bestemmelse (bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3) og på et andet grundlag, som A derfor ikke ved hjælpens udbetaling var gjort bekendt med.

Det følger af det ovenfor under I anførte, at den sociale ankestyrelse efter min opfattelse har truffet en afgørelse, som styrelsen ikke har haft kompetence til at træffe.

Under henvisning hertil henstiller jeg til den sociale ankestyrelse at tage sagen op til fornyet overvejelse.

Det bemærkes, at jeg ikke har fundet anledning til at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3, for at kræve tilbagebetaling, er opfyldt i det foreliggende tilfælde.

2. Sagen j. nr. 1980-1013-052.

De faktiske omstændigheder i sagen er følgende:

B, som var bilsælger, skiftede den 19. januar 1979 arbejde, da han var utilfreds med aflønningen. Han havde hidtil været (overvejende) provisionslønnet, og da bilsælget havde været dårligt i december 1978-

januar 1979, fik han ikke udbetalt løn ved sin fratræden fra firmaet. Hos den nye arbejdsgiver fik han en fast gage på 5.000 kr. månedlig samt provision. Under henvisning til, at der pr. 1. februar 1979 kom et »lønslip« i forbindelse med jobskiftet, ansøgte B det sociale udvalg om bistandshjælp i overgangsperioden.

Det sociale udvalg bevilgede B et beløb på 5.834 kr. i henhold til bistandslovens § 37 i overgangsperioden. Beløbet blev ydet med tilbagebetalingspligt efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1, da udvalget anså »den opståede situation for selvforskyldt«.

Amtsankenævnet for Roskilde amt, hvortil B klagede over afgørelsen om tilbagebetalingspligt, traf afgørelse om, at B ikke skulle tilbagebetale den ydede hjælp. Amtssankenævnet fandt ikke, at B's opgivelse af det hidtidige arbejde var ubegrundet i bistandslovens forstand.

Den sociale ankestyrelse, hvortil det sociale udvalg klagede over amtsankenævnets afgørelse, traf i skrivelse af 8. august 1980 afgørelse om, at krav om tilbagebetaling af hjælpen kunne stilles efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3, hvorefter der kan træffes beslutning om tilbagebetaling, når der på det tidspunkt, da der søges hjælp på grund af økonomisk trang, foreligger forhold, der viser, at ansøgeren i løbet af kort tid vil være i stand til at tilbagebetale hjælpen. Ankestyrelsen henviste til, at B på det tidspunkt, da der ansøgte om hjælp i januar 1979, var påbegyndt nyt arbejde til en højere løn.

Jeg skal udtale følgende om denne sag:

Jeg må forstå den sociale ankestyrelses afgørelse således, at ankestyrelsen har fundet, at det sociale udvalg havde truffet en urigtig afgørelse om tilbagebetaling efter bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1. Denne opfattelse giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Styrelsen har efterfølgende truffet afgørelse om tilbagebetaling efter en anden bestemmelse (bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3) og på et andet grundlag, som B derfor ikke ved hjælpens udbetaling var gjort bekendt med.

Det følger af det ovenfor under I anførte, at den sociale ankestyrelse efter min opfattelse har truffet en afgørelse, som styrelsen ikke har haft kompetence til at træffe.

Under henvisning hertil henstiller jeg til den sociale ankestyrelse at tage sagen op til fornyet overvejelse.

Jeg bemærker, at jeg ikke har fundet anledning til at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3, for at kræve tilbagebetaling er opfyldt i det foreliggende tilfælde.

3. Sagen j. nr. 1981-120-052.

De faktiske omstændigheder i sagen er følgende:

Den 4. januar 1980 henvendte C sig til bistands- og pensionskontoret i Wildersgade med anmodning om bistandshjælp under henvisning til, at han den 2. januar 1980 havde tabt sin pung, som indeholdt ca. 3.500 kr. Af disse penge skulle han (bl.a.) have betalt husleje. I forvaltningens journalark er anført, at C havde været hos politiet om den tabte pung, og politiet havde »noteret sagen«. Han havde endvidere forgæves søgt dels at skaffe sig et banklån, dels at få forudbetalt løn hos sin arbejdsgiver. Bistandskontoret bevilgede ham et beløb på 1.574 kr. i henhold til bistandslovens § 37. I forvaltningens journalark er anført følgende:

»Ydes mod tilbagebetalingspligt. Tilbagebetalingserklæring underskrevet. Sagen not. pr. 1. februar 1980.«

Den tilbagebetalingserklæring, som C samme dag på bistandskontoret underskrev, havde følgende indhold:

»Jeg erklærer at være gjort bekendt med, at den hjælp, jeg modtager fra den 4. januar 1980 i henhold til § 37 i lov om social bistand, er tilbagebetalingspligtig i henhold til lovens § 26, stk. 1, nr. 4.

...

Jeg erklærer at være gjort bekendt med, at den hjælp, jeg har modtaget i perioden 4. januar 1980 i henhold til § 37 i lov om social bistand med 1.574 kr., skal tilbagebetales fra den 1. februar 1980 med 200 kr. pr. måned.

...«

På erklæringens bagside var optrykt den fulde ordlyd af bistandslovens § 26.

Murersvendenes Fagforening klagede over bistandskontorets afgørelse om tilbagebetaling til den centrale bistandsafdeling under henvisning til, at tilbagebetaling efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 4, alene kan kræves, såfremt det mistede pengebeløb bliver fundet (erstattet). Fagforeningen anførte i skrivelsen til den centrale bistandsafdeling, at »sagen muligvis havde været anderledes«, hvis bistandskontoret havde henvist til bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 3.

I skrivelse af 18. april 1980 besvarede bistandsafdelingen fagforeningens klage således:

»...

Sagen har været forelagt for bistandskontoret, der udtaler, at Deres klient ved udbetalingen af hjælpen blev gjort bekendt med, at denne var tilbagebetalingspligtig, hvorfor han ikke kunne være i tvivl herom. At man så formelt angiver en forkert paragrafbestemmelse har ingen relation i den henseende.

Sagen har været behandlet i bistandsafdelingen, hvor man i det hele må støtte argumentation f.s.v. angår Deres medlem, således at man må fastholde tilbagebetalingskravet.

...«

Skrivelsen indeholder ikke nogen angivelse af, hvilken af bestemmelserne i bistandslovens § 26, stk. 1, der danner grundlag for kravet om tilbagebetaling.

Fagforeningen klagede herefter til den sociale ankestyrelse, som traf afgørelse i skrivelse af 26. januar 1981. Den sociale ankestyrelse anførte, at social- og sundhedsforvaltningen i København, bistandsafdelingen, i skrivelsen af 18. april 1980 havde anført, at »det var en fejl, at § 26, stk. 1, nr. 4, blev benyttet, idet § 26, stk. 1, nr. 1, burde have været brugt. Tabet blev nemlig betragtet som uforsvarlig økonomi«. (Jeg har fra bistandskontoret fået oplyst, at de af ankestyrelsen citerede bestemmelser - som ikke fremgår af bistandsafdelingens skrivelse af 18. april 1980 - var anført i den udtalelse, som bistandsafdelingen havde indhentet fra bistandskontoret forud for afgørelsen af 18. april 1980). Efter at have refereret til bestemmelserne i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1, § 26, stk. 1, nr. 4, og § 26, stk. 2, traf den sociale ankestyrelse følgende afgørelse:

»Ankestyrelsen finder, at ansøgeren, da han ved udbetaling af hjælpen blev gjort bekendt med, at denne var tilbagebetalingspligtig, og heller ikke kan have været i tvivl om baggrunden herfor, må han tilbagebetale den ydede hjælp, uagtet den formelle fejl om tilbagebetalingsbeslutningen.«

Jeg skal udtale følgende om denne sag:

Jeg må forstå den sociale ankestyrelses skrivelse af 26. januar 1981 således, at styrelsen har truffet afgørelse om tilbagebetaling efter bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1. Jeg må endvidere forstå, at den centrale bistandsafdeling ligeledes har truffet afgørelse efter bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1. Spørgsmålet er herefter, om den centrale bistandsafdeling var berettiget til at ændre lokalkontorets angivelse af grundlaget for at pålægge tilbagebetaling. Jeg må forstå, at det fra lokalkontorets side var en fejl, at der blev henvist til § 26, stk. 1, nr. 4, og ikke til § 26, stk. 1, nr. 1. Afgørende for, om tilbagebetalingskravet kan fastholdes, er således, hvad C fik oplyst om tilbagebetalingsårsagen i forbindelse med udbetalingen af hjælpen den 4. januar 1980.

Dette spørgsmål ses hverken bistandsafdelingen eller den sociale ankestyrelse at have undersøgt nærmere.

Jeg henstiller til den sociale ankestyrelse nu at søge dette spørgsmål oplyst og at tage fornyet stilling til sagen på det således tilvejebragte grundlag.

Finder den sociale ankestyrelse herefter, at den centrale bistandsafdeling var berettiget til at berigtige angivelsen af (det retlige) grundlag for at pålægge tilbagebetaling, foreligger dernæst spørgsmålet om rigtigheden af den sociale ankestyrelses afgørelse om, at der foreligger et tilfælde, som omfattes af bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1 (uforsvarlig økonomi). Herom skal jeg nærmere bemærke følgende:

Bestemmelsen om »uforsvarlig økonomi« må i hvert fald i første række antages at sigte til tilfælde, hvor det aktuelle behov for hjælp efter bistandsloven kan tilregnes den pågældende som uforsvarligt forhold, idet han fører et ødselt levned eller foretager økonomiske dispositioner, der ikke står i forhold til hans økonomiske evne.

Efter min opfattelse kan enkeltstående tilfælde af tab af en pung ikke uden en nærmere undersøgelse af omstændighederne i forbindelse hermed henføres til den nævnte bestemmelse.

Såfremt en stillingtagen til det her rejste spørgsmål bliver aktuel - jfr. ovenfor - henstiller jeg til den sociale ankestyrelse at tage (realitets)afgørelsen i skrivelsen af 26. januar 1981 op til fornyet overvejelse og i den forbindelse søge at tilvejebringe nærmere oplysninger om omstændighederne ved tabet.

4. Sagen j. nr. 1981-268-051.

De faktiske omstændigheder i sagen er følgende:

D blev ved skrivelse af 24. juli 1978 (dateret 24. august 1978) afskediget med øjeblikkelig virkning fra sit arbejde, og arbejdsgiveren afviste at udbetale ham yderligere løn, herunder for juli måned 1978. D henvendte sig den 11. september 1978 i social- og sundhedsforvaltningen i sin bopælskommune. I forvaltningens journal er samme dag noteret følgende:

»K1 møder, anmoder om økonomisk hjælp p.gr.a. arbejdsløshed, er berettiget til AU 1.10.78.

K1 er fyret p.gr.a. uoverensstemmelser til fratræden 10. oktober, firmaet har imidlertid nægtet at betale yderligere løn og K1 har anlagt sag.

K1 samlever, derudover betaler han bidrag + 100 pct. til 2 børn. Der udbetales hjælp til udg. jfr. budgetskema.«

D underskrev samme dag en erklæring om, at den udbetalte bistandshjælp blev ydet mod tilbagebetalingspligt i henhold til lovens § 26, stk. 1, nr. 4, (når/såfremt han efter en retssag fik udbetalt sit løntilgodehavende).

Den 25. september 1978 fik D nyt arbejde, som han skulle tiltræde den 1. november 1978.

Socialforvaltningen har den 7. januar 1982 telefonisk oplyst over for en af mine medarbejdere, at D efter den første henvendelse fik udbetalt følgende beløb:

Den	11. september 1978:	1.379 kr.
-	19. september 1978:	1.892 kr.
-	2. oktober 1978:	5.559 kr.

Næste samtale i socialforvaltningen fandt ifølge forvaltningens journal sted den 31. oktober 1978, hvor D mødte og anmodede om bistandshjælp for november måned (indtil han omkring den 1. december 1978 ville få udbetalt løn (for november) i sit nye job). Han oplyste over for socialforvaltningen, at hans arbejdsløshedskasse ikke havde kunnet udbetale ham understøttelse, fordi han ikke af sin arbejdsløshedskasse var blevet orienteret om, at han skulle gå til kontrol i arbejdsformidlingen indtil den 1. november 1978. Det aftaltes i forvaltningen, at D skulle ansøge arbejdsformidlingen om dispensation fra kontrolreglerne.

I forvaltningens journal er den 2. oktober 1978 (skulle efter det af socialforvaltningen oplyste være den 2. november 1978) noteret, at der ikke var mulighed for dispensation, hvorfor der samme dag udbetaltes D hjælp til udgifter til underhold og husleje »mod tilbagebetaling«.

De beløb, der blev ydet D, var efter det af forvaltningen den 7. januar 1982 oplyste følgende:

Den	3. november 1978:	1.813 kr.
-	14. november 1978:	724 kr.

I skrivelse af 8. juni 1979 til D anmodede socialforvaltningen ham om at henvende sig i forvaltningen vedrørende den tilbagebetalingspligtige bistandshjælp for perioden 11. september 1978 - 1. december 1978 (opgjort af forvaltningen til i alt 10.643 kr).

Den 19. juli 1979 meddelte D telefonisk socialforvaltningen, at han havde måttet frafalde sit sagsanlæg mod den tidligere arbejdsgiver.

Under en personlig samtale i forvaltningen den 25. juli 1979 afleverede D en skrivelse fra sin advokat til den tidligere arbejdsgiver, hvoraf det fremgår, at sagen var sluttet, da den var behæftet »med mange usikkerhedsmomenter«. I et notat af 25. juli 1979 i forvaltningens journal er anført følgende:

»Hr. (D) lægger dog ikke i vor samtale skjul på, at der i sagen fremkom oplysninger, som var noget belastende for ham, hvorfor han gik med til, at sagen blev afsluttet, inden der forelå nogen egentlig afgørelse.

Jeg gør ham opmærksom på, at ... kommunes bistand i efteråret 1978 så vil blive betragtet som et lån, under henvisning til at man må betragte fyringen som selvforskyldt, idet han i firmaet må have foretaget sig nogle ting, som kunne begrunde en sådan fyring ...«

Det krav om tilbagebetaling, som social- og sundhedsforvaltningen herefter stillede over for D, blev støttet på bestemmelsen i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1 (ubegrundet opgivelse af et arbejde).

D klagede over denne afgørelse til amsankenævnet for Københavns amt. D henviste til, at retssagen var opgivet, fordi hans tilgodehavende fra firmaet kunne modregnes i et beløb, han skyldte firmaet.

I skrivelse af 12. februar 1980 meddelte amsankenævnet for Københavns amt D, at nævnet havde tiltrådt kommunens afgørelse. Nævnet havde fundet, at social- og sundhedsforvaltningen i den foreliggende sag kunne skifte begrundelse for tilbagebetalingskravet på grund af bristende forudsætninger.

D klagede over amsankenævnets afgørelse til den sociale ankestyrelse. I skrivelse af 18. december 1980 meddelte ankestyrelsen D, at styrelsen ikke fandt, at der havde været grundlag for at kræve den hjælp, han havde modtaget for september måned 1978, tilbagebetalt. Ankestyrelsen fandt derimod, at hans undladelse af at rette henvendelse til arbejdsformidlingen med den følge, at han ikke blev berettiget til arbejdsløshedsdagpenge fra den 1. oktober 1978, måtte betragtes som uforsvarlig økonomi. Ankestyrelsen fandt herefter, at den hjælp, der var udbetalt fra den 1. oktober 1978, burde tilbagebetales, jfr. bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1 (uforsvarlig økonomi).

Jeg skal udtale følgende om denne sag:

Sådan som sagen foreligger oplyst, jfr. nærmere nedenfor, har jeg ikke fundet tilstrækkelig anledning til at gå nærmere ind på spørgsmålet om, hvorvidt udvalget (selv) efterfølgende kunne ændre begrundelsen for tilbagebetalingskravet med henvisning til »bristede forudsætninger«. Den sociale ankestyrelse har ikke direkte taget stilling til dette spørgsmål. Jeg skal dog bemærke, at spørgsmålet synes at måtte besvares med udgangspunkt i bestemmelsen i bistandslovens § 25.

Det sociale udvalgs (seneste) afgørelse er begrundet med, at D's forhold (efterfølgende) er henført under »ubegrundet opgivelse af et arbejde«.

Den sociale ankestyrelse har ændret begrundelsen for afgørelsen om tilbagebetalingspligt under henvisning til, at D's undladelse af at henvende sig til arbejdsformidlingen med den følge, at han ikke blev berettiget til arbejdsløshedsdagpenge fra den 1. oktober 1978, må betragtes som »uforsvarlig økonomi«. Den hjælp, der blev udbetalt efter den 1. oktober 1978, må derfor efter styrelsens opfattelse tilbagebetales. Jeg må forstå den sociale ankestyrelses afgørelse således, at ankestyrelsen har fundet, at det sociale udvalg havde truffet en urigtig afgørelse ved henvisningen til, at tilbagebetalingsårsagen var »ubegrundet opgivelse af et arbejde«. Denne opfattelse giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Ankestyrelsen har efterfølgende truffet afgørelse om tilbagebetaling på et andet grundlag end det, det sociale udvalg tidligere havde gjort D bekendt med.

Det følger af det ovenfor under I anførte, at ankestyrelsen efter min opfattelse har truffet en afgørelse, som styrelsen ikke har haft kompetence til at træffe.

Under henvisning hertil henstiller jeg til den sociale ankestyrelse at tage sagen op til fornyet overvejelse.

Det bemærkes, at jeg ikke har fundet grundlag for at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne i bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1, om uforsvarlig økonomi er opfyldt med hensyn til den hjælp, der blev udbetalt henholdsvis i oktober måned og i november måned 1978. Jeg finder dog at burde henvise til, at D tilsyneladende har fået udbetalt bistandshjælp for både september og oktober 1978, før forvaltningen fik kendskab til, at han ikke havde gået til kontrol i arbejdsformidlingen. Forvaltningen ville således først fra D's henvendelse den 31. oktober 1978 have haft lejlighed til at gøre ham bekendt med det efter den sociale ankestyrelses opfattelse korrekte grundlag for et tilbagebetalingskrav.

...«

Supplerende oplysninger om sagen

Ad sag nr. 1.

I skrivelse af 11. oktober 1982 meddelte den sociale ankestyrelse mig, at ankestyrelsen havde genoptaget behandlingen af sagen om A's pligt til at tilbagebetale den ydede hjælp og herefter truffet afgørelse om, at tilbagebetalingspligten ophæves også for perioden 15. august - 23. august 1979.

Jeg meddelte herefter ankestyrelsen, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.

Ad sag nr. 2.

I skrivelse af 15. februar 1983 meddelte den sociale ankestyrelse mig, at ankestyrelsen havde genoptaget behandlingen af sagen om B's pligt til at tilbagebetale et beløb på 5.834 kr. og herefter truffet afgørelse om at ophæve beslutningen om hans pligt til at tilbagebetale det omhandlede beløb.

Jeg meddelte herefter ankestyrelsen, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.

Ad sag nr. 3.

I skrivelse af 13. oktober 1982 meddelte den sociale ankestyrelse mig, at styrelsen havde genoptaget behandlingen af sagen om C's pligt til at tilbagebetale den ydede bistandshjælp og til brug herfor indhentet en udtalelse fra socialcentret Christianshavn, der havde oplyst, at centret ved udbetalingen af hjælpen til C havde orienteret ham om, at hjælpen blev ydet med tilbagebetalingspligt. Begrundelsen herfor var, at centret havde skønnet, at der var tale om uforsvarlig økonomi, idet C havde oplyst at være uden midler, da han havde tabt sin pung med ca. 3.500 kr.

Ankestyrelsen havde behandlet sagen i et møde den 25. august 1982 og truffet følgende afgørelse:

»Ankestyrelsen finder det godtgjort, jfr. udtalelsen af 21. juli 1982 fra socialcentret Christianshavn, at (C) med hjælpens udbetaling fik oplysning om tilbagebetalingspligt på grund af tabet af pungen, som blev anset for uforsvarlig økonomi. Ankestyrelsen anser herefter den formelle citering af en forkert paragrafbestemmelse for uden betydning for tilbagebetalingskravet.

Ankestyrelsen finder videre, at der er tale om uforsvarlig økonomi, når (C) med et pengebeløb på ca. 3.500 kr. på sig ikke har udvist en sådan agtpågivenhed, at det var udelukket at tabe pungen. Ankestyrelsen finder derfor ikke anledning til at foranstalte nærmere undersøgelser af omstændighederne ved tabet.

Ankestyrelsen fastholder således, at (C) skal tilbagebetale den modtagne bistandshjælp i henhold til bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1.«

I skrivelse af 19. januar 1983 rettede Murersvendenes Fagforening henvendelse til mig og beklagede sig over, at den sociale ankestyrelse til brug for den nye afgørelse kun havde hørt socialcentret Christianshavn.

Jeg oversendte fagforeningens skrivelse til den sociale ankestyrelse med henblik på, at styrelsen i en skrivelse til fagforeningen kunne tage stilling til, hvad det, foreningen havde anført, gav styrelsen anledning til at foretage.

Jeg meddelte samtidig fagforeningen, at jeg gik ud fra, at foreningen, dersom der nu kunne tilvejebringes yderligere faktiske oplysninger om omstændighederne i forbindelse med tabet af pungen, som ville kunne begrunde en genoptagelse af sagen, sendte disse oplysninger til ankestyrelsen.

Ad sag nr. 4.

I skrivelse af 13. oktober 1982 meddelte den sociale ankestyrelse mig, at ankestyrelsen havde genoptaget behandlingen af sagen om D's pligt til at tilbagebetale den ydede hjælp og herefter truffet afgørelse om, at tilbagebetalingspligten ophæves også for perioden fra den 1. oktober 1978.

Jeg meddelte herefter ankestyrelsen, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.